

EXAMENUL NAȚIONAL PENTRU DEFINITIVARE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREUNIVERSITAR
14 iulie 2026

Probă scrisă
LIMBA ȘI LITERATURA MAGHIARĂ

BAREM DE EVALUARE ȘI DE NOTARE

Varianta 2

- Se punctează orice modalitate de rezolvare corectă a cerințelor.
- Nu se acordă punctaje intermediare, altele decât cele precizate explicit în barem. Nu se acordă fracțiuni de punct.
- Se acordă zece puncte din oficiu. Nota finală se calculează prin împărțirea la zece a punctajului total acordat pentru lucrare.

I. TÉTEL **(60 punct)**

1. Alaktan. Szóképzés. Szóösszetétel. Minden szóalkotási mód megnevezése helyes példával 1 pontot ér.

Lehetséges válaszok:

Szóösszetétel:

pl. esősipka, villanyfény, búzamag, fogkefe, sűrűfésű, rendszeret, újságpapír-tölcsérke, ringlóbefőtt, disznósajt, családi torta, Bozsó-torta, piskótatészta, kávékrém, fénykép, vadászkutya, vaskutya, teniszverő, háttér, rokonszenves, nagyszerű

pl. mihozzánk, micsoda, tengett-lengett

Szóképzés

képzett ige/igei természetű szó – pl. vezérel, örököl, elmaszatolódik, térdel, etetgették, hegyezve, elnyelni, kipukkanó

képzett főnév – pl. pörsenés, szertartásosság, töltelék, közlőny, csomagolás, vadászat, védelem, társaság, kacaj, mozdulat, menekülés, fényképész, Feri + nyaralók, fűző, szerelmesek

Melléknévképzés – pl. aranyos, cukros, szenvedélyes, emlős, szellemes, valóságos, szecessziós, jómodorú, határozatlan, tekintetű, vajszagú, kisvárdai/nagyvárdai, regényes

Egyéb képzett szó – pl. hárman, láthatóan

További sajátos szóalkotási módok, mint pl.

szófajváltás képző nélkül – pl. műkedvelő (mn.), duzzadt (mn.), kétségbeesett (mn.), nyaraló (fn./mn.), fűző (fn.)

becézőképzők használata csonkított tő mellett: Feri, Berci

köszavak tulajdonnevesülése pl. Tubi, Tigris

3 pont

2. Mondattan. Az alárendelő és mellérendelő összetett mondat. Minden helyesen azonosított összetett mondat helyesen aláhúzott tagmondattal 1 pontot ér. (2x1=2 pont).

Lehetséges válaszok:

Újságpapír-tölcsérkében, a Sárszögi Közlöny vasárnapi számában – az első oldalon, melyen különben Ijas Miklós verse is olvasható – zsugorodott a búzamag.

Ez a torta, mely piskótatésztából készült s kávékrémmel volt töltve – és maguk közt családi tortának, vagy Bozsó-tortának nevezték –, az úton kissé összenyomódott a ruhák közt, s oldalt kifolyt a tölteléke, elmaszatolódott a fehér papírra.

Béla bácsi, ki szenvedélyes műkedvelő fényképész volt, levette őket.

Ott állt a pajtában, melynek nyitott ajtajához fagereben volt támasztva, egyik kezével Etelka néni, a másik kezével a falba fogódzva, mintegy védelmet keresve valami ellen, amitől félt. Csak ez a mozdulata látszott, a kétségbeesett menekülés mozdulata, mely szép volt, különben arca alig tűnt elő, mert fejét, amint szokta, lehajította, és haját tartotta a lencse felé.

2 pont

3. A főnévi kifejezés. A birtokos szerkezet azonosítása. A lehetséges válaszok közül minden helyesen azonosított szerkezet 1 pontot ér (3x1=3 pont). Lehetséges megoldások (a táblázatos szerkesztés nem elvárás):

Birtokos személyragos kifejezés	A kifejezés, amellyel egyeztet
(a) vásárnapi száma ban	(a) Sárszögi Közlöny
verse	Ijas Miklós
drótos börtön ében	(ő)
asztal ára	Pacsirta

4 pont

4. Alaktan. Képzők, jelek, ragok. Az *-i* végződést tartalmazó morfémák azonosítása. Minden morféma megnevezése **1 pontot** ér (3x1=3 pont).

úr**i** – melléknévképző;

helyez**i** – igei személyrag (E/3, határozott ragozás);

rokon**a****i** – birtoktöbbsesítő jel (*-a*) része.

3 pont

5. Szemantika. Morfoszemantika. Az időre jelöletlen igealak lehetséges funkciói:

- Az időre jelöletlen igealakok funkcióinak azonosítása:

1) jelen idejű, vagyis a beszédidővel egyszerre zajló/fennálló eseményszerűségekre való utalás. A szövegben a beszédidő hol a narráció ideje (ehhez képest előidejüként jelennek meg az események), hol a narrált események idejébe lépünk át a szereplők megszólalásain keresztül (*Itt vagyok, ragyogok!*) vagy tapasztalataikon keresztül: a fénykép egy korábbi jelentet transzponál a narrált események idejébe, így egyidejüként láttatja azokkal (*Klári mellett Berci térdel; a két lány láthatóan vihog stb.*).

2) habituális használat: ismétlődő, rendszeres eseményekre való utalás pl. ... *ráül a vállamra. Ideszáll mindig.*;

3) időben a beszédidőhöz le nem horgonyzott állapotok leírása pl. *nem tudja, hogy a kisvárdai vagy a nagyvárdai ághoz tartozik-e; Aranyos vagy, nagyszerű vagy*

4) múlt idejű (a beszédidőt megelőző) események egymáshoz viszonyított időbeliségének jelölése/ a korábbi eseményhez képest jövő idejű eseményre való utalás pl. *megvárta, míg Pacsirta kényelembe helyezi magát*) – **2 pont**;

- Az egyes funkciók általános bemutatása – **2 pont**;

- Szemléltetés megfelelő példákkal – **4 pont**

8 pont

6. A részlet narrátora mindentudó, harmadik személyű elbeszélő – **2 pont**;

A nézőpont váltakozó külső-belső: a narrátor részletesen leírja Pacsirta külsejét, mozdulatait, tárgyait, a galambot, a csomagolást, a fényképet, vagyis külső szemlélőként működik. Ugyanakkor a fénykép nézegetésekor finoman belép Ákos Vajkay belső világába: érzékelteti, hogy az apa csak a lányát figyeli, észreveszi Pacsirta menekülő, félő mozdulatát, és a narrátor ezt a belső érzelmi fókuszot is közvetíti. Ez a nézőpontváltás azt eredményezi, hogy Pacsirta alakja egyszerre tárgyiasan látható és mélyen átélhető. A narrátor viszonya Pacsirtához együttérző és finoman kritikus: a testi torzulások, a tej- és vajszag, a hurkák, a pörsenés leírása objektív, de nem gúnyos; inkább a lány kiszolgáltatottságát hangsúlyozza. A fénykép leírása pedig Pacsirta magányosságát, társaságból való kiszorulását emeli ki, amit a narrátor érzékenyen, szinte szomorú hangon közvetít. A nézőpont tehát Pacsirtát sajnálható, törekeny, szeretetre vágyó figuraként láttatja, miközben a szülők ragaszkodását és fájdalmit is megmutatja. – **3 pont**. Részben kifejtett válasz – **2 pont**; részben érvényes válasz – **1 pont**.

5 pont

7. A szövegrészlet értelmezése: érvényes, műismereten alapuló, kifejtett válasz **5 pont** (utalás a részletezésre, a precíz, értő megfigyelésre Vajkay belső nézőpontjából, Pacsirta testtartására, az önbizalomhiányra és védelemkereső gesztusra, az elszigeteltségre, a fénykép szimbolikus jelentésére, a ki nem mondott szégyenre stb.), érvényes, de csak részben kifejtett válasz **4 pont**, részben érvényes, kifejtett válasz **3 pont**, részben érvényes, részben kifejtett válasz **2 pont**, kísérlet a válaszadásra **1 pont**

5 pont

8. Értékelési szempontok:

- a. a korszakra jellemző társadalmi elvárások ábrázolása: érvényes, műismereten alapuló, kifejtett válasz **5 pont** (előítéletek, a társadalmi normáknak való megfelelés szükségszerűsége, kisszerű, sivár életmód; a nők szerepe a társadalomban: a feleség- és anyaszerep betöltésének normája, korlátozottság, aki nem tud megfelelni ennek az elvárásnak kitalált, megvetett, a társadalom peremére szorul; marginalizáció, megvetés

- éri a közösség részéről, különnek tekintik; a magány, a kiüresedettség állapota; Pacsirta a vénleány szerepében jelenik meg, fizikai csúnyasága a szenvedések forrásává válik, külön jellem, nem tud beilleszkedni, nem képes betölteni a társadalmi norma által előírt feladatkört/szerepet, stb.), érvényes, de csak részben kifejtett válasz **4 pont**, részben érvényes, kifejtett válasz **3 pont**, részben érvényes, részben kifejtett válasz **2 pont**, kísérlet a válaszadásra **1 pont**. **5 pont**
- b. a családi viszonyok megjelenítése a műben: érvényes, műismereten alapuló, kifejtett válasz **5 pont** (szülő–gyerek viszony; házasságuk kudarca, boldogtalanságuk oka, vénleányuk csúnyasága, sikertelen élete, az emiatt érzett szégyen, tehetetlenség; torzul, elidegenedik kapcsolatuk; átengedik leányuknak a szülő-szerepet: pl. Pacsirta főz, utasítja szüleit, távozása előtt konkrét szabályokat állít fel, a házaspár színlelése, elfojtják igazi érzelmeiket, engedelmeskednek, elfogadják a szabályokat, szerepjátékot vállalnak, mártírszerepbe kényszerülnek; Pacsirta elutazása után a szülők fokozatosan megváltoztatják életüket, társasági életet élnek, újra felismerik az élet szépségét, a társas kapcsolatok értékét; hazaérkezése előtt visszarendeznek mindent, bűntudatot éreznek, Vajkay Ákos fájdalmas beismerése: boldogtalanságuk okozója maga Pacsirta, nincs megoldás helyzetükre, tehetetlenek, vállalják szerepüket; a család sorsa, szenvedése örökérvényű, kilátástalan jövőkép jelenik meg, a regény végén a sírás ennek belátását érzékelteti stb.), érvényes, de csak részben kifejtett válasz **4 pont**, részben érvényes, kifejtett válasz **3 pont**, részben érvényes, részben kifejtett válasz **2 pont**, kísérlet a válaszadásra **1 pont**. **5 pont**
- c. a konfliktus szerepe a hősök viszonyrendszerében: érvényes, műismereten alapuló, kifejtett válasz **5 pont** (ki nem mondott konfliktus, belső örlődés, a házaspár színlelése, elfojtják igazi érzelmeiket, engedelmeskednek, elfogadják a szabályokat, szerepjátékot vállalnak, mártírszerepbe kényszerülnek, a kommunikáció hiánya: nem értik vagy félreértik egymást, a levél szerepe mint kommunikációs eszköz: nem arról szól, amiről kellene, terjedős, közhelyes megfogalmazás, a valós érzelmek, gondolatok, problémák elrejtésének, elhallgatásának példája, stb.), érvényes, de csak részben kifejtett válasz **4 pont**, részben érvényes, kifejtett válasz **3 pont**, részben érvényes, részben kifejtett válasz **2 pont**, kísérlet a válaszadásra **1 pont**. **5 pont**
- d. a térszerkezet jellegzetességei: érvényes, műismereten alapuló, kifejtett válasz **5 pont** (a „kint” és „bent” ellentéte: a sárszegi világ vidékiessége, sivár jellege, kietlenség, reménytelenség; összetett szó, jelképes értelmű: „sár” értéktelenség, „szeg” szenvedés, fájdalom, utalás a főszereplő életére; Pacsirta otthona, a kert: magánszféra, Pacsirta menedéke, a társadalom peremén élő egyén tere, biztonságot jelent számára, elszigetelődés a társadalom megvetése előtt, tér/utca: nyilvánosság, a közösség tere, Pacsirta megvetésének, elutasításának, Ákos szégyenének tere, vonatállomás: a búcsú helyszíne, Pacsirta elválása szüleitől, látható szenvedése, vendéglő/színház: sárszegi nyilvános terek, a közösség és a társadalmi élet helyszínei, Ákos és Antónia boldogságát érzékeltetik, a dionüszoszi vágyak beteljesítésének tere; Tarkő, elszigetelt helyszín, Etelka néni és Béla bácsi otthona, Pacsirta vendégeskedésének, helyszíne, jelképes értelmű szóösszetétel, szintén Pacsirta helyzetére utaló kifejezések: másság, idegenség, otthontalanság érzése, a létből való kitaszítottság helyzete stb.), érvényes, de csak részben kifejtett válasz **4 pont**, részben érvényes, kifejtett válasz **3 pont**, részben érvényes, részben kifejtett válasz **2 pont**, kísérlet a válaszadásra **1 pont**. **5 pont**
- e. Tökéletesen összefüggő szöveg, logikus gondolatmenet, helyes fogalomhasználat **5 pont**; összefüggő szöveg, logikus gondolatmenet, részben helyes fogalomhasználat **4 pont**, helyenként töredezett gondolatmenet, helyes fogalomhasználat **3 pont**, logikus gondolatmenet, helytelen fogalomhasználat **2 pont**, töredezett gondolatmenet, helytelen fogalomhasználat **1 pont**. **5 pont**
- f. Nyelvi megformáltság, helyesírás: 0–1 hibatípus – **5 pont**, 2–3 hibatípus – **3 pont**, 4–5 hibatípus – **1 pont**, több mint 5 hibatípus – **0 pont**. A pontszám csak a terjedelmi feltételek teljesítése esetén adható meg **5 pont**

Bármilyen, a javítókulcstól eltérő helyes válasz maximális pontot ér.

II. TÉTEL

(30 pont)

A feladatsor értékelésének szempontjai:

1. a megadott célhoz és feladattípusokhoz való igazodás;	5 pont
2. a vázlat igazodása a megadott célhoz és a feladatok tartalmához;	5 pont
3. a feladatok összehangolása a tantervrészletben megjelölt fejlesztendő kompetenciával;	5 pont
4. a feladatok összehangolása a tanulási tevékenységekkel;	5 pont
5. a tudományos ismeretek igényes alkalmazása, helyes fogalomhasználat;	5 pont
6. a megadott szöveg felhasználása	5 pont

Megjegyzés: A szempontok részleges teljesülése esetén részpontok adhatók 1 és 5 pont között.